

ОСОБИСТІТЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Школа – одна з провідних ланок суспільного організму. Тому її модернізація є об'єктивною передумовою творення нової європейської держави. Від того, як буде організоване життя шкільного колективу залежить те, яким буде молоде покоління держави.

«Нинішня школа має йти попереду життя, щоб готувати до нього молоде покоління з випередженням. Але йти попереду життя – означає опиратись на вивірені наукові технології навчання та виховання, на документи II Всеукраїнського з'їзду працівників освіти, ідеї ринкової економіки, а насамперед – на блискучі ідеї народної педагогіки та національних вчених О. Духновича, К. Ушинського, В. Сухомлинського, О. Захаренка» [10, с. 142].

У «Педагогічному словнику» за редакцією М. Ярмаченка, термін «педагогічний досвід» тлумачиться як сукупність знань, умінь та навичок, що набуваються вчителем в процесі практичної навчально-виховної роботи; основа педагогічної майстерності вчителя; одне з важливих джерел розвитку педагогічної науки [11, с. 359].

Відповідно, знання – перевірений практикою результат пізнання дійсності, правильне її відображення в мисленні людини у вигляді уявлень, понять, суджень, теорій. У ході суспільно-історичної практики людей знання весь час розвиваються, уточнюються, поглиблюються, іноді істотно змінюються, перебудовуються. Закріплені в мові (усній чи писемній формі) вони передаються з покоління в покоління й засвоюються людьми. Розумовий розвиток не може зводитися до набуття знань, проте їх наявність і правильно обраний шлях засвоєння – найперша передумова розумового розвитку [11, с. 212].

Сучасний учитель повинен бути не тільки гарним фахівцем, який добре володіє матеріалом та методами навчання і виховання учнів, він, за визначенням В. Сухомлинського, повинен надовго стати «другом, однодумцем і товаришем дитини», оскільки тільки тоді зароджується «справжнє духовне спілкування» [8, с. 10]. Педагог уважав, що виховання – це насамперед людинознавство.

Як зазначає В. Кузь, суспільство знань вносить якісні зміни в методологію та зміст сучасної освіти – це, насамперед, неперервність;

набуття студентами та учнями нового статусу – громадян суспільства знань, що передбачає наднаціональний підхід до етнічних, конфесійних та інших відмінностей людей, глобальну людську етику і гідність, толерантність, солідарність тощо; зміна місії, ролі і поля діяльності навчальних закладів, викладачів, учителів; зміна системи взаємовідносин між тими, хто навчає, і тими, хто навчається [3]. Талановиті елітні вчені виростають з обдарованих дітей, яких ми маємо відшукувати вже в дошкільному, навіть ранньому віці, і далі їх плекати, аби жодне обдарування не було втрачено [4, с. 33].

За визначенням А. Сбруєвої у навчальному закладі викладач виконує роль «навігатора», інтерпретатора нових знань для тих, хто навчається, формуючи їхні індивідуальні освітні траєкторії [7, с. 888].

Важливою умовою ефективної педагогічної діяльності є засвоєння майбутнім учителем морально-інтелектуальних і професійно-педагогічних цінностей, формування високого ідеалу та творчого стилю педагога.

На сучасному етапі підготовка вчительських кадрів, спрямована на передачу студентам певного обсягу знань, умінь і навичок, втрачає свою перспективність. Виникає необхідність «... зміни стратегічних, глобальних цілей педагогічної освіти, перестановки акценту зі знань спеціаліста на його людські, особистісні якості, що постають водночас і як мета, і як засіб його підготовки до майбутньої професійної діяльності» [6, с. 35]. Національна стратегія розвитку освіти в Україні має на меті підвищити доступність якісної, конкурентоспроможної освіти відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки та забезпечити особистісний розвиток людини згідно з її індивідуальними здібностями, потребами на основі навчання упродовж життя.

Україна розпочала процес інтеграції в європейську спільноту, а це передбачає реформування усіх сфер життя держави – політичній, економічній, соціальній та духовній. Не залишається осторонь освітня галузь, зокрема вища школа.

Як наголошується у зверненні прес-служби НАПН України до громадян держави: «Нині вітчизняна освіта повинна здійснювати системні реформи, спрямовані на досягнення високих європейських стандартів якості, впроваджувати у навчально-виховний процес сучасні педагогічні та інформаційні технології, формувати у молодого покоління професійні компетенції, здатність до неперервної самоосвіти, духовного самовдосконалення, вміння працювати в

умовах ринку» [2].

Директор Інституту педагогіки НАПН України О. Топузов визначає два взаємопов'язані завдання, що постають перед сучасною педагогікою та дидактикою: «По-перше, треба вчасно та адекватно реагувати на потреби педагогічного процесу, навчання та освіти, зумовлені суспільно-економічним поступом, суспільними та особистісними запитами до результатів освіти, які змінюються. Розвиток і діяльність системи освіти, яка прагне не лише встигати за потребами суспільства й особистості, а й впливати на них, виконувати свою виховну й розвивальну місію, має базуватися на «випереджальній інформації про необхідність, можливості й наслідки майбутніх впливів».

Система освіти приречена в сучасних умовах на прогнозування майбутніх суспільних і особистісних запитів (і невідкладне втілення відповідей на них в педагогічній практиці): тобто на випереджальний розвиток. На думку Б. Гершунського, система освіти за своєю сутністю працює на майбутнє і за своїми темпами має випереджати розвиток нової техніки й технології. У визначенні завдань системи освіти потрібно виходити не так з теперішніх потреб виробництва, науки й культури, як з прогнозування майбутніх потреб» [9].

В умовах реформування освіти майбутній учитель розглядається не тільки як «суб'єкт педагогічної дії, як носій ініціативи, здатний до самопізнання і саморозвитку», він – єдина ланка між поколіннями [1, с. 275]. У Білій книзі національної освіти України сказано, що педагог виступає як індивідуальний суб'єкт педагогічної діяльності й водночас як суспільний суб'єкт – носій громадських знань і цінностей. Тому, в суб'єктивній характеристиці педагога поєднуються ціннісна та інтелектуальна сторони, до яких долучаються предметно-професійні та загальнокультурні знання. Педагог має бути особистістю, якій притаманне все розмаїття індивідуально-психологічних, педагогічних, поведінкових та комунікативних якостей [1].

Визначаючи бачення підготовки вчителів, сучасні дослідники звертають увагу на те, що школі сьогодні потрібен не просто хороший учитель, а «вчитель-технолог, учитель-майстер, учитель-новатор». Це має бути людина з «інноваційним мисленням, здатна усвідомлено взяти на себе відповідальність як за особистість іншої людини, що постійно розвивається, так і школи як системи, що теж перебуває у розвитку» [5, с. 4].

Список використаних джерел:

1. Біла книга національної освіти України / Т. Ф. Алексєєнко, В. М. Андрущенко, Г. О. Балл [та ін.]; за заг. ред. акад. В. Г. Кременя ; НАПН України. К. : Інформ. системи, 2010. 342 с.
2. Від освіти залежить майбутнє України // Педагогічна газета. Березень. № 3 (235). 2014. С. 1.
3. Кузь В. Г. Нова освітня парадигма – нові освітні технології [Електронний ресурс] / Кузь Володимир Григорович. Режим доступу : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/about/submissions#onlineSubmissions>. Назва з титул. екрану.
4. Кузь В. Г. Плекаймо сучасну інтелектуальну еліту / В. Г. Кузь. // Педагогіка і психологія [Текст] : науково-теоретичний та інформаційний журнал Академії педагогічних наук України. Київ : Державне видавництво «Педагогічна преса», 2013. № 3. С. 31–36.
5. Освітні технології : навчально-методичний посібник / [О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.]; за заг. ред. О. М. Пехоти. К. : А.С.К., 2002. 255 с.
6. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посіб. / [О. М. Пехота, В. Д. Будаєв, А. М. Старєва та ін.]; за ред. І. А. Зязюна, О. М. Пехоти. К. : Видавництво А.С.К., 2003. 240 с.
7. Сбруєва А. А. Суспільство знань / А. А. Сбруєва // Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень ; АПН України. – К. : Юрінком Інтер, 2008. С. 887–888.
8. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / В. О. Сухомлинський // Вибрані твори : в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1976. – Т. 3. – С. 7 – 279.
9. Топузов О. Педагогічна і дидактична прогностики / Олег Топузов // Педагогічна газета. 2014. № 4 (236). с. 6.
10. Школа О. Захаренка – центр виховую чого середовища // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: науковий збірник / МОН України, УДПУ імені Павла иини ; ред.. кол.: Н. С. Побірченко (гол. ред.), І. Д. Бєх, Н. М. Бібїк. К. : Науковий світ, 2004. Вип. 8. С. 149–152.
11. Педагогічний словник / За редакцією дійсного члена АПН України Ярмаченка М. Д. К. : Педагогічна думка, 2001. 516 с.